

2021 – DOSARELE PATRIMONIULUI (LXXX):

să trăim mereu cu gândul că va trebui să dăm socoteală?

- Aprobata și compilata au spânzurat pe tata! - Duminica migranților români?

**Nimic nu poate fi veșnic,
odată ce s-a născut!**
Cicero

**Dosarele
patrimoniului (LXXX)**

2021

Anul comemorativ
al celor adormiți
în Domnul ...

Unde este mormântul
mamei lui Andrei Șaguna?

Apastasia
1785 - 1836

Emanoil Gojdu

**Duminica
migranților români**

**Transilvania
a fost un uriaș
rezervor de
viață
românească
clocotitoare ...?**

**Ștefan
Metes**
1886-1977
135 ani de la nașterea

**unde este cimitirul
... artistic?**

**Aprobata și compilata
au spânzurat pe tata!**

mormânt
fam. Grabovsky

mormânt

Reflectând la protejarea cimitirelor din Cluj-Napoca (Hajongard sau Házsongárd, din germană - Hasengarten) și cel din Budapesta (Kerepesi), am descoperit că **cel mai mare și mai vechi cimitir din lume se află în Najaf (Irak), Wadi al-Salam - Valea Păcii**, având 5 milioane de morminte, distanța dintre morminte fiind de cca. 30 cm?! Cu o vechime de peste 1400 de ani, în acest cimitir (cu peste 600 ha) doresc să se înmormânteze majoritatea șiiților din lume, în apropierea vărului și ginerelui profetului Mahomed, cu credința că în ziua judecării vor învia alături de liderul lor spiritual. În lipsa locurilor de veci, multe familii sapă noaptea morminte (chiar pe poteci), furând locuri de veci pentru îngroparea rudelor, în contextul în care - în timpul războiului din această țară - numărul celor decedați se ridică la peste 200, în fiecare zi. Pentru orientare și ghidaj se foloseau săgeți și afișe cu portretele decedaților! În contextul acestei cercetări, am aflat că în Italia, turiștii apreciază „Cimitirul artistic” - din Staglieno, Genova, considerat ca fiind cimitirul cu cele mai spectaculoase opere de artă și sculpturi funerare din lume (printre cele mai mari din Europa?). Situat pe o colină (fondat la 1851), cimitirul a fost proiectat de doi arhitecți (Carlo Barabino și ulterior, Giovanni Battista Resasco), cimitirul fiind o reprezentare a Genovei din secolul al XIX-lea.

Pentru toți cercetătorii se ridică o întrebare oportună: **cine și când va elabora „Cartea Exodului Românesc”, prin continuarea lucrării istoricului Ștefan Metes - „Marile Emigrări**

românești din Transilvania în sec. XIII – XX (cercetări de demografie istorică)”? Analiza celor șapte secole, l-au determinat pe istoricul Ștefan Meteș să consemneze: «Astfel, zi de zi, an de an și veac de veac au început românii să ia calea pribegiei. **Transilvania a fost un uriaș rezervor de viață românească clocotitoare, care sub presiunea dușmanilor interni s-a revărsat în afara granițelor, orientându-se mai cu seamă spre răsărit și sud, unde au întilnit în permanență pe frații din cele două principate române. În locul elementului românesc, emigrat, stăpînirea politică colonizează locurile rămase libere de la cei plecați cu o populație de alt neam.**

La emigrarea masivă a românilor din Transilvania au contribuit puternic măsurile drastice și draconice ale legilor Tripartitului Werböczy al Aprobatorilor și Compilatelor (în nota autorului: „Însuși istoricul *Elek Jakab* recunoaște că românii pe dreptate urau aceste legi, fiindcă conform zicalei citate de autor: „Aprobata și compilata au spînzurat pe tata!”). Datorită prevederilor acestor legi un număr imens de iobagi români au fost nevoiți să-și „ia lumea în cap”».

La baza deciziei Bisericii Ortodoxe Române, de a declara anul 2021 - „**An omagial al pastorației românilor din afara României**”, s-a aflat un raport al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) intitulat: „*Talent Abroad: A Review of Romanian Emigrants*” (Talent în străinătate: o recenzie a emigranților români), prin care cei mai mulți români din diaspora se află în Italia (peste 1 milion), Germania (cca 680.000, fiind destinația emigranților români cu studii superioare) și Spania (573.000). Trebuie cunoscut faptul că, la nivelul întregii Patriarhii, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a instaurat prima duminică după Adormirea Maicii Domnului „**Duminica migranților români**” (începând cu anul 2009), cele 14 eparhii, cu 1303 parohii și filii, deservite de 1098 de clerici, desfășurând ample programe pastorale, culturale și sociale.

Nu ar trebui să existe o amplă colaborare cu Departamentul pentru Românii de pretutindeni (DRP), condus de secretarul de stat, doctor în filologie Oana Ursache? Departamentul a lansat un apel către toate asociațiile care doresc să sprijine comunităților românești din diaspora. Analizând situația din Ungaria (știm că în 2001), numai 15.928 de persoane s-au declarat creștini ortodocși în Ungaria (0,21% din populația cu o afiliere religioasă declarată și 0,15% din întreaga populație); în afara Episcopiei Ortodoxe Române - cu sediul la Gyula -, nu există alte organizații care să lupte pentru drepturile românilor din această țară? În Ungaria nu există nici o organizație neguvernamentală care se implică în salvarea/ conservarea celui mai renumit cimitir din Budapesta - cimitirul „**Kerepesi úti temető**” -, considerat unul din cel mai vechi cimitire din această țară?

Dispariția mormântului mitropolitului ortodox Vasile Mangra (1850, Săldăbagiu, Bihor - 14 octombrie 1918, Budapesta, Austro-Ungaria) ar trebui să dea de gândit tuturor autorităților! Nimeni nu poate neglija faptul că ieromonahul Vasile Mangra a făcut parte din delegația care a dus *Memorandumul* la Viena (1892), iar în 1894 a participat la organizarea marii adunări populare de la Sibiu, protestând față de hotărârea guvernului Ungariei de desființare a Partidului Național Român! Câți români mai știu că Vasile Mangra a fost principalul organizator al *Congresului Naționalităților* - români, sârbi, slovaci - organizat în 1895, la Budapesta? El a fost și un mare publicist tribunist, colaborator al scriitorului Ioan Slavici, semnalând - pentru prima oară - vechi manuscrise românești din Bihor și elaborând lucrări temeinice despre istoria vieții bisericești a

românilor transilvăneni. Meritele științifice ale acestuia au fost recunoscute de Academia Română (în 1909), nefiind radiat din calitatea de academician - membru activ, pe care a deținut-o și onorat-o! Începutul reabilitării ultimului mitropolit al Transilvaniei din epoca dualistă, **istoricul și patriotul Vasile Mangra**, „mult hulit, mult batjocorit și chiar insultat” (fiind exclus din Dipticele Bisericii Ortodoxe Române), a fost făcut! **Cine va continua opera regretatului istoric acad. prof. univ. Mircea Păcurariu?**

Un alt semnal a fost dat de dr. **Maria Berényi: nu este identificat mormântul mamei lui Andrei Șaguna, Anastasia!**

În articolul „**Mormintele românilor și macedoromânilor renumiți din Budapesta să fie puse sub protecție**” (foaiaromaneasca.blogspot.com/2011/06), se prezintă o biografie a **Anastasei și o mică istorie a mormântului: «-Din scrierile lui Ioan Lupaș aveam următoarele date despre înmormântarea mamei lui Andrei Șaguna: „În ziua de 17 ianuarie 1836 a fost înmormântată de vestitul preot - scriitor Ioan Teodorovici, în cimitirul Kerepesi din Pesta, în cripta familiei Grabovsky, unde peste câțiva ani se sălășluiră și rămășițele pământești ale copiilor săi, Evreta și Ecaterina. Ca un fiu credincios și frate iubitor, episcopul Șaguna așează în anul 1849 la mormântul lor o cruce de piatră cu această inscripție: **Mult iubitei sale mame Anastasia/ Prea prețuitului său frate Vreta/ și dulcii sale surori Ecaterina/ Ridică monumentul acesta/ Andreiu Șaguna, Episcopul Ardealului 1849.** Din presa vremii am aflat că, în 1905, preotul Capelei Ortodoxe Române din Budapesta, Ghenadie Bogoevici încă a putut identifica mormântul Anastasei Șaguna. Câteva cruci de la cripta familiei Grabovsky au fost curățate, dar printre ele nu am găsit-o pe cea a Anastasei Șaguna....».**

O mare personalitate romană, Marcus Tullius Cicero, catalogat ca un om universal, ce a lăsat o operă impresionantă omenirii, scria cugetări pline de înțelepciune și memorabile: „**Nimic nu poate fi veșnic, odată ce s-a născut**” - „**Adesea omul își este singur cel mai mare dușman**” - „**Să trăim mereu cu gândul că va trebui să dăm socoteală**”!

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-lxxx-sa-traim-mereu-cu-gandul-ca-va-trebuie-sa-dam-socoteala-aprobata-si-compilata-au-spinzurat-pe-tata-duminica-migrantilor-romani-158360.html>

În: Tribuna, 20 mai 2021